

The background image shows the interior of a large, ornate library. It features a high, domed ceiling with intricate patterns and frescoes. The walls are lined with tall bookshelves filled with books. In the center, there is a large, open space with a piano and some seating. The architecture is classical, with arches and decorative elements.

EU:n YLEINEN TIETOSUOJA-ASETUS

Kirjastoverkkopäivät

26.10.2017

TIETOSUOJA-ASETUS

- tullut voimaan 25.5.2016
- ryhdyttävä kansallisesti soveltamaan viimeistään 25.5.2018
- kansallista tietosuojalakia valmistellaan, mm. OKM antanut oman ehdotuksensa OM:lle

SÄÄDÖSHIERARKIA JA ETENEMINEN

EU-ASETUS (1)

KANSALLINEN ERITYISLAKI (3)

esim. Laki henkilötietojen käsittelystä työelämässä,
Yliopistolaki, Kulttuuriaineistolaki jne.

KANSALLINEN YLEISLAKI (2)

Tietosuojalaki (valmisteilla)

TIETOSUOJA-ASETUKSEN VAIKUTUKSET?

- nykyinen yleislaki eli Henkilötietolaki **kumotaan**
- asetuksen kansallista voimaansaattamista pohtiva Pekka Nurmen työryhmä on kuitenkin päättänyt siihen, että **kansallinen yleislaki tarvitaan myös jatkossa**, nimeksi **tietosuoja-laki**
- tätä koskeva luonnos HE:ksi annettu 21.6.2017
- tulee olemaan nykyistä suppeampi

Ongelmana vanhentuneet käsitteet

Käsitteet peräisin Henkilötietolakia edeltäneen Henkilörekisterilain ajoilta:

-rekisteröity -> "data subject", yksilö johon tiedot liittyvät

-rekisterinpitäjä-> "controller", esim. kirjasto

Myös **asetus-termi** -> "regulation" (vrt författning)

-johtaa tilanteeseen jossa tietosuoja-asetus (EU) on normihierarkiassa kansallista tietosuojalakia ylempi

REKISTERINPITÄJÄ JA KÄSITTELIJÄ

- vastuullinen taho on [rekisterinpitäjä](#), eli ”se henkilö, viranomainen, virasto tms. joka *määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot*”
- asetus tuntee myös *yhteisrekisterinpitäjät*, jotka sopivat vastuualueiden jaosta
- vrt. [henkilötietojen käsittelijä](#) eli ”henkilö, viranomainen, virasto tms. joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun”
- rekisterinpitäjä saa käyttää vain sellaisia henkilötietojen käsittelijöitä, jotka toteuttavat riittävät suojatoimet
- käsittelijän vastuu määräytyy rekisterinpitäjän kanssa tehdyn [sopimuksen](#) perusteella, käsittelijä ei saa siirtää tehtäviään edelleen ilman ennakkolupaa

MIKSI KANNATTAA REAGOIDA?

-osa artikloista pakottavia, normaalista EU-asetuksesta poiketen jättää kuitenkin **kansallista liikkumavaraa**:

1) mitä haluamme saada sisällytettyä uuteen kansalliseen yleislakiin?

-> liikkumavara ainakin artikloissa **85** ja **89**

2) millaista kansallista erityissääntelyä tarvitsemme

-> liittyen esim. artikla 6, käsittelyn perusteet ”lakisääteinen velvoite”; ovatko nykyinen yliopistolaki ja kirjastolaki riittävän kattavia?

TIEDON VAPAUS JA JOURNALISTINEN TARKOITUS

- **pakollinen velvoite** sovittaa yhteen kansallisessa lainsäädännössä oikeus henkilötietojen suojaan ja tiedonvälityksen vapaus (artikla 85)
- voitaisiinko ulottaa myös kirjastoihin, ainakin niiden lehtiarkistoihin?
- asetuksen johtolause 153: ”tähän vapauteen liittyviä käsitteitä, kuten journalismi, on tulkittava väljästi”
- tietosuojavaltuutetun kannan (?) mukaan kuitenkin eroteltava henkilötietojen käsittely akateemisen ilmaisun tarkoituksia varten ja toisaalta sananvapauden suojaama journalismi

MUU LIIKKUMAVARA (art. 89)

- asetuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa yksilön mahdollisuuksia päättää itseään koskevien henkilötietojen käsittelystä->

rekisteröidyn oikeuksista säädetty art. 15-21

- jäsenvaltioilla mahdollisuus säätää rekisteröidyn oikeuksia koskevista poikkeuksista
-yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia ja
-tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia varten

Mahdollisuus säätää poikkeuksia (art 89)

- oikeus saada pääsy tietoihin art. 15 (vrt. nykyinen rekisteriseloste)
 - oikeus vaatia, että virheelliset henkilötiedot oikaistaan art.16 (jo nyt laissa)
 - oikeus vaatia tilapäistä käsittelyn rajoittamista jos käsittely lainvastaista/kiistää tietojen paikkansa pitävyyden/tarpeen oikeudellisen vaateen laatimiseksi jne. art. 18
 - velvoite ilmoittaa oikaisuista/poistoista/rajoituksista kaikille, joille tietoja luovutettu - ellei kohtuutonta vaivaa art. 19
 - oikeus siirtää tiedot toiselle rekisterinpitäjälle art. 20; ei koske käsittelyä joka tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi
 - oikeus vastustaa käsittelyä, joka perustuu art. 6 määriteltyyn yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen; ei koske käsittelyä joka tarpeen lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi
- > haittaavatko jotkut näistä rekisteröidyn oikeuksista toimintaamme siinä määrin, että meidän on tarpeen vaatia poikkeuksia rekisteröidyn oikeuksiin?

MUUN ERILLISSÄÄNTELYN TARVE?

- mahdollisuus liikkumavaran käyttöön ei kokonaan sulkeudu, kun uutta yleislakia koskeva HE on annettu eduskunnalle
- onko tarpeen määritellä muistiorganisaatioiden lakisääteiset velvoitteet/tehtävät nykyistä tarkemmin erityislainsäädännössä, vrt. arkistolainsäädännön uudistamishanke
- nykyisin Kansalliskirjaston osalta Yliopistolaki, Kulttuuriaineistolaki; muiden tieteellisten kirjastojen osalta ei olemassa suoraan niitä koskevaa lain tasoista sääntelyä (paitsi yliopistojen tehtäviä koskevat säännökset), yleisten kirjastojen osalta Kirjastolaki?
- tähän saakka Kansalliskirjastossa voitu nojata Henkilötietolain 8§:n 4. kohtaan eli lakisääteinen velvoite; tulkintoja haettu tietosuojalautakunnalta

MUUTA MERKILLE PANTAVAA

- asetusta ei sovelleta [kuolleisiin](#) (jl. 158)
- [oikeus tulla unohdetuksi](#) ja poistaa tietoja (art. 17) ei ulottune muisti-organisaatioihin, ”ei sovelleta.. jos käsittely on tarpeen:
 - lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi
 - yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista varten”
- [tietosuojalautakunta lakkautetaan](#), samalla häviää mahdollisuus pyytää ennakkolupia (8§ 9k. lupatoimivalta); tämä voi korostaa tarvetta määritellä tehtävämme aiempaa tarkemmin
- EI mainintaa [asiakkuus- tai jäsenyyssuhteesta](#) käsittelyn perusteena (art 6); tietosuojavaltuutetun ohjeistuksen 24.1. mukaan asetuksessa mainittu ”oikeutettu etu” kattaa kuitenkin tämän!

Olennaisimmat muutokset

- **osoitusvelvollisuus**: kirjaston/arkiston/museon on pystyttävä tarvittaessa osoittamaan, että tietosuoja-asetuksen velvoitteet on huomioitu sen toiminnassa
- **ankarat sanktiot**: oletettavasti myös julkisen sektorin toimijat
- **sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja**: tietosuojaikutukset tulee aina huomioida uusia toimintatapoja ja järjestelmiä käyttöön otettaessa
- **ilmoitusvelvollisuus**: jos tietoja häviää/tietomurto, viranomaisia informoitava 72 tunnin kuluessa, rekisteröityjä niin pian kuin mahdollista
- **asiakkaiden oikeudet**: oikeus saada tietää, mitä tietoja kerätty, mihin tarkoituksiin. Oikeus vaatia käsittelyn rajoittamista jne.
- **tietosuojavastaava**: kaikki toimijat, joiden ydintehtäviin kuuluu henkilötietojen käsittely

Suostumus käsittelyperusteena

- suostumus on **eräs** henkilötietojen käsittelyn peruste
- tulee olla vapaaehtoinen, nimenomainen ja tietoinen (jl 42,43)
- > valmiiksi rastittu ruutu ei kelpaa käsittelyn perusteeksi

Suostumuksen edellytykset (artikla 7):

- rekisterinpitäjän pystyttävä osoittamaan, että suostumus annettu
- pyyntö esitettävä helposti ymmärrettävässä muodossa
- oikeus peruuttaa milloin tahansa
- lapsen (13-16v) osalta erityisehtoja (art 8)
- ei jos rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välillä selkeä epäsuhta

Mitä KAM-sektorilla on tehty?

- KAM sektorin johtajien yhteiskirje ministeri Henrikssonille vuonna 2014
- KAM-juridiikkaryhmän yhteinen lausuma kesäkuussa 2017, erit. valokuvat
- Museoliiton pj, kansanedustaja Alanko-Kahiluodon kysymys, ministeri Häkkäsen vastaus kesäkuussa 2017
- KAM sektorin johtajien yhteiskirje ministeri Häkkäselle elokuussa 2017
- Tatti-työryhmän mietintö lausuntokierroksella, määräaika päättyi 8.9., lausuntoja annettiin n. 90 (www.lausuntopalvelu.fi)

Yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus?

-mitä tarkoitetaan termeillä ”arkistointitarkoitus” sekä ”tieteelliset, tilastolliset tai tutkimustarkoitukset”

-> ”arkistointitarkoitus”

- erottelu arkistointi ja säilyttäminen, arkistoinnista on kyse, kun aineistoa käytetään muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseen

-> ”yleinen etu”

-OKM (26.9.): ”henkilötietoja käsitellään yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa kirjastoissa, museoissa ja arkistoissa”

”lakiluonnos jättää epäselväksi, mitkä olisivat yleisen edun mukaisuuden kriteerit ja mitä tällä tehtävällä tarkoitetaan”

”yleistä etua palvelevat laitokset voivat edustaa eri oikeushenkilömuotoja viranomaisista yhdistyksiin”

-työryhmän esitystä on täsmennettävä lakiin otettavalla säännöksellä, että koskee myös muuta kuin lakisääteistä toimintaa”

Tutkimustarkoitus?

Tutkimuspoikkeusten edellytykset:

- *tieteellinen tai historiallinen* tarkoitus
- *yleisen edun* näkökulmasta tarpeen
- myös arkaluonteiset tiedot jos tutkimussuunnitelma ja vastuullinen johtaja
- lupa- ja suostumusvaatimuksissa ei eroja

-pääosin poikkeukset koskevat vain tieteellistä tutkimusta, eivät taiteellista työtä; kuit laajat poikkeukset jos kyseessä [taiteellinen tai kirjallinen ilmaisu](#) (27§)

OKM SÄÄNNÖSEHDOTUKSET

- 5-6 säännösluonnosta; epävarmaa sisällyttääkö OM nämä Hallituksen esitykseen:
- mahdollisuus poiketa art 9 kiellosta käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja (erityiset henkilötietoryhmät), mm. [opetuksen](#) järjestämiseksi
- täsmennetty art 6 mahdollisuutta käsitellä henkilötietoja [tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia](#) varten; tietyin edellytyksin myös arkaluonteisia tietoja
- täsmennetty art 6 mahdollisuutta käsitellä tutkimusaineistoja, kulttuuriperintöaineistoja sekä näiden kuvailutietoja [yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia](#) varten
- täsmennetty mahdollisuutta [julkistaa kuvailutietoja](#)
- täsmennetty mahdollisuutta [poiketa rekisteröidyn oikeuksista](#), kun kyseessä on tutkimustarkoitus tai yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus

KIITOS!

pekka.heikkinen@helsinki.fi